

АД МЕПСО

Студија за оцена на влијанието врз животната средина и социјалните аспекти за изградба на 400 kV далновод ТС Битола - македонско албанска граница и трафостаница ТС 400/110 kV Охрид

Ажурирано нетехничко резиме за проектот

Датум: Јуни 2015 година

АД МЕПСО

АД МЕПСО, Скопје
ул. "Максим Горки" бр. 4 ,
1000 Скопје
Република Македонија

Содржина

1	ВОВЕД	1
2	ШТО ВКЛУЧУВА ОВОЈ ПРОЕКТ?	1
3	ЗОШТО Е ПОТРЕБНА ОВАА ИЗГРАДБА?	3
4	КАДЕ ЌЕ БИДЕ ЛОЦИРАН ПРОЕКТОТ?	3
5	ЗОШТО Е ИЗБРАНА ОВАА ТРАСА?	3
6	КОИ СЕ ПРИДОБИВКИТЕ ОД ПРОЕКТОТ ЗА ЛОКАЛНОТО НАСЕЛЕНИЕ И ЕКОНОМИЈАТА?	4
7	КАКВИ ПРОМЕНИ НАСТАНАА ПО ОБЕЛОДЕНУВАЊЕТО НА ПРВИЧНАТА ОВЖССА?	5
8	ПОТЕНЦИЈАЛНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ВЛИЈАНИЈА НА ПРОЕКТОТ	10
9	КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ОД ПРОЕКТОТ И КАКО ЌЕ СЕ УБЛАЖАТ?	11
10	КАКО ПРОЕКТОТ ЌЕ ОБЕЗБЕДИ ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ И СЛЕДЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЈАТА?	14
11	ПЛАН ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИТЕ СТРАНИ (ПВЗС)	15
12	ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ	15

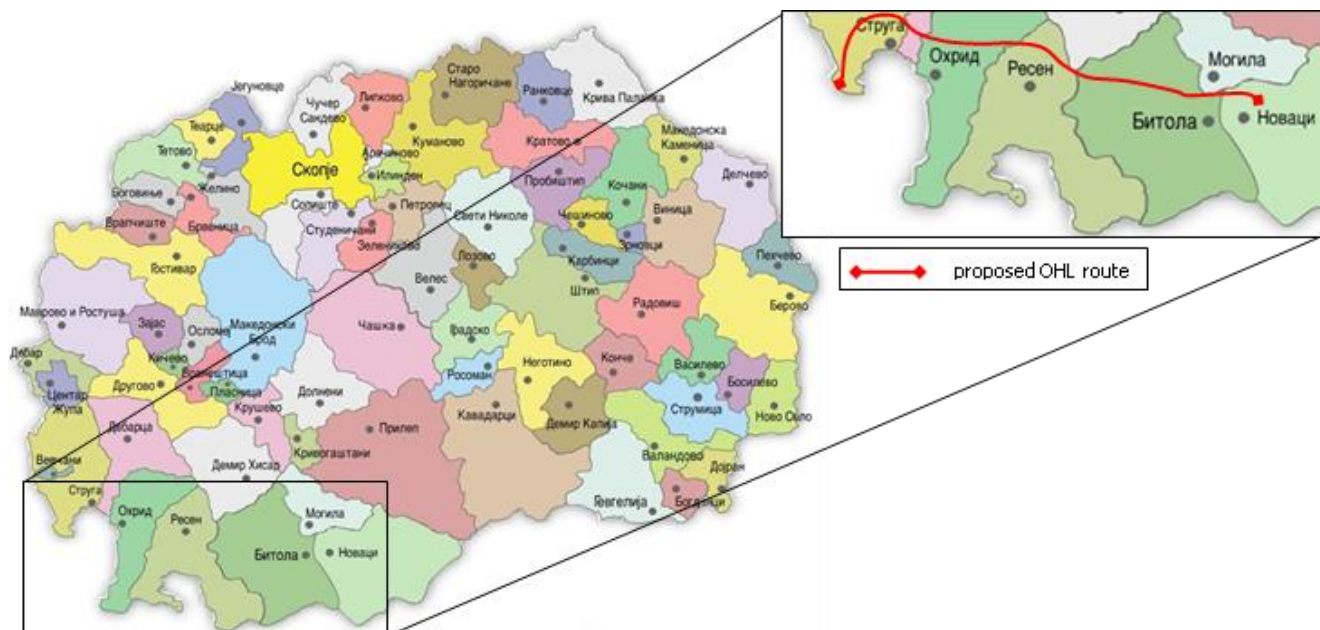
---

1 ВОВЕД

МЕПСО предлага да изгради 400 kV далновод (ДВ) во југо-западниот регион на Македонија, од Битола и да ја поврзе албанската граница.

Проектот ќе поминува низ територијата на Македонија како што е прикажано подолу:

Слика 1: Регион на проектот

Ова Нетехничко резиме (НР) дава опис на проектот и ги опишува потенцијалните придобивки и влијанија поврзани со изградбата и работењето на далноводот. Исто така во него е даден опис како таквите влијанија ќе бидат ублажени и управувани во текот на сите фази на проектот. Понатаму, тоа содржи преглед на активностите за консултирање на јавноста и приодот за вклучување на идните заинтересирани страни.

Исто така, во ова НР е даден преглед на неколку ажурирања на нови предлози на проектот од издавањето на првичната ОВЖССА во јануари 2013 година и на поврзаните сесии за консултирање на јавноста, кои беа спроведени во април и мај 2014 година.

2 ШТО ВКЛУЧУВА ОВОЈ ПРОЕКТ?

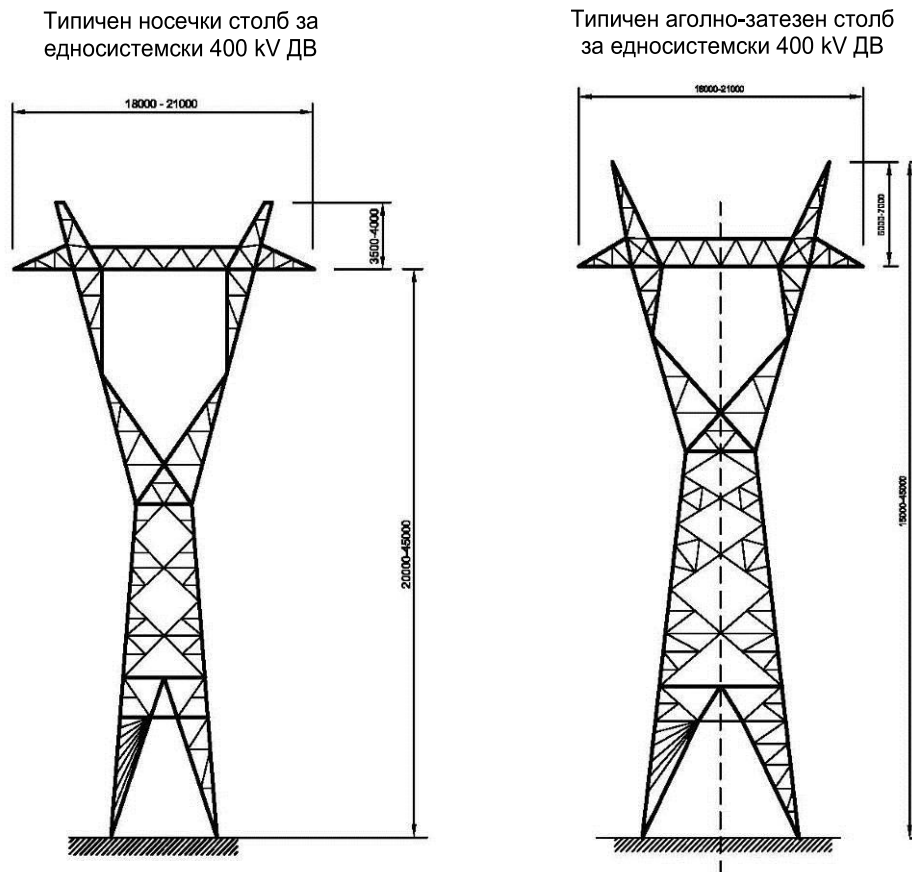
Главните елементи на предложениот проект вклучуваат 400 kV далновод со должина од околу 100 километри, како и надградба на постојната трафостаница во Битола (со користење на слободно далекуводно поле во постојната трафостаница). Исто така, ќе биде потребна нова 400/110 kV трафостаница во подрачјето на северниот дел на Охридското езеро. Ова ќе помогне во обезбедувањето на електрична енергија во регионалната 110kV мрежа за напојување со електрична енергија, со цел да се овозможи подобро напојување со електрична енергија во југо - западниот регион од преносната мрежа на Македонија.

Во моментот проектот е во фаза на студија на изводливост (физибилити студија), а деталниот технички проект се уште не е започнат. Оттука, предложената далноводна траса во моментот е коридор со ширина од 500 метри. Во фазата на детален проект, ќе бидат избрани конкретна далноводна траса и точната локација на далноводните столбови кои се сметаат за најдобар избор. Ажурираното Нетехничко резиме ќе биде подготвено откако ќе биде утврден финалниот предлог за фактичката далноводна траса во коридорот, како и по спроведувањето на проактивни консултации со сите засегнати страни во рамките на аранжманите кои произлегуваат од Рамката за откуп на земјиште и надомест кои ќе бидат имплементирани за овој проект.

Проектот ќе вклучува челично-решетки столбови од Y тип кои ќе бидат поставени по должината на трасата. Носечки столбови ќе се користат за правите делови на водот, додека аголни (затезни) столбови ќе се користат онаму каде далноводот ја менува насоката. Во моментот се проценува дека по должината на далноводна траса

ќе бидат поставени 250 столбови. Столбовите ќе бидат со различна висина во зависност од локалните услови, но вообичаената висина се очекува да се движи помеѓу 20 и 40 метри. Пример за ваквите типови на столбови е даден подолу:

Слика 2: Примери за столбови со „Y форма“

Главните елементи на проектот кои беа изменети од објавувањето на првичната ОВЖССА вклучуваат:

- Нов алтернативен предлог за локација, за поставување на 400/110 kV трафостаница во охридскиот регион. Новиот алтернативен предлог за локација е во истиот генерален регион и во рамките на веќе утврдениот коридор, во ОВЖССА.
- Областа доби титула на охридско-преспанскиот прекуграничен биосферен резерват (ПБР) во рамките на програмата на УНЕСКО. Далноводниот коридор минува низ надворешната „предна зона“ на областа, што има статус на област со пониска вредност.
- Добиени се дополнителни информации во врска со заштитеното подрачје за птици во близината на Битола и конкретните локации кои се важни за културното наследство во рамки на Светското наследство на УНЕСКО во подрачјето на Охрид.

Ова ажурирано Нетехничко резиме обезбедува дополнителни информации за горенаведеното во Дел 7 подолу.

Со ова дополнително информирање, заедно со завршувањето на дополнителните ставки од АПЖССА за проектот ќе се осигури дека информирањето во рамките на проектот е усогласено со барањата на ниво на ЕУ за оцена на влијанието врз животната средина од страна на проектите.

3 ЗОШТО Е ПОТРЕБНА ОВАА ИЗГРАДБА?

Оваа изградба е потребна со цел да помогне во стабилизацијата на снабдувањето со електрична енергија во Јужен Балкан и во поширокиот регион. Проектот е дел од меѓународно важен коридор за пренос на електрична енергија, кој се протега во правец исток – запад, од Бугарија, Македонија, Албанија до Италија (преку поморски кабел).

Со цел да се обезбеди завршување на активностите за изградба на мрежата во регионот, потребно е да се завршат активностите за изградба на делот од 100 километри од 400 kV далновод од Битола низ јужниот дел на Република Македонија, и да се поврзе со Албанија во регионот на Охридското Езеро.

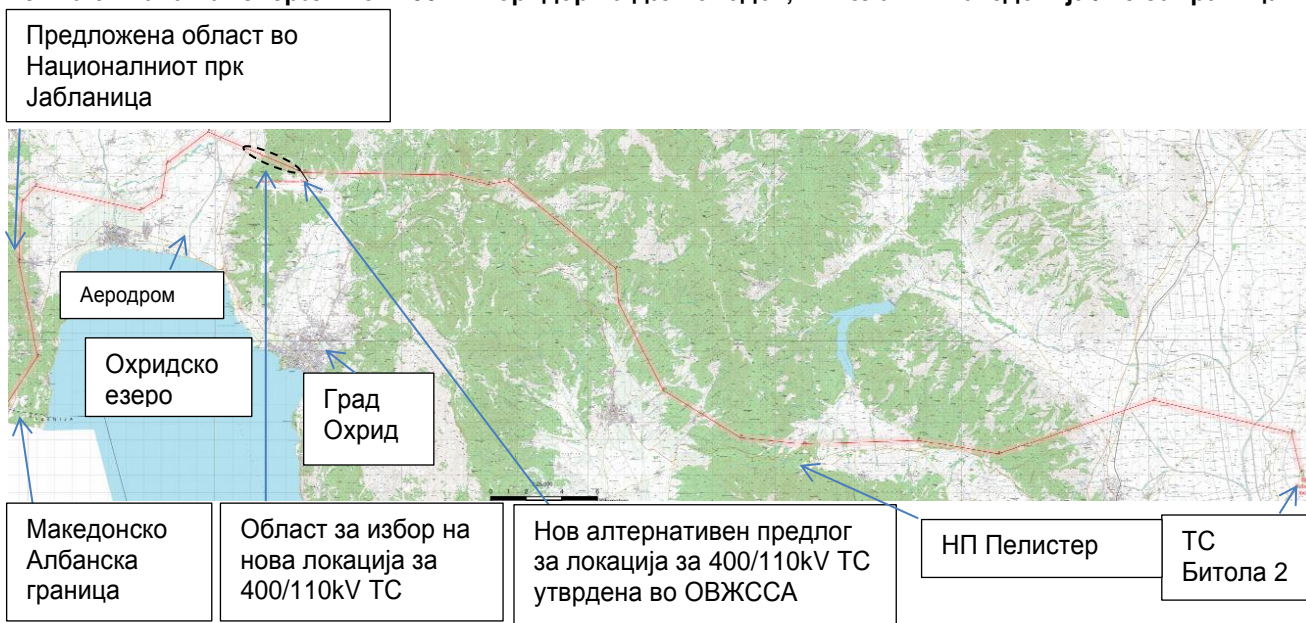
Исто така потребно е да се изгради нова 400/110 kV трафостаница во регионот во северниот дел на Охридското Езеро, за да се овозможи подобро и постабилно снабдување со електрична енергија на југо - западниот регион од преносната мрежа на Македонија..

4 КАДЕ ЌЕ БИДЕ ЛОЦИРАН ПРОЕКТОТ?

Трасата поминува од трафостаницата Битола 2, преку претежно рамна површина позната како Пелагониско Поле, преку ридските и планинските северни падини на планината Баба, поминува блиску до северната граница на Националниот Парк Пелистер, поминува низ Преспанската Котлина, навлегува во Струшко Поле, во северниот дел на регионот на Охридското Езеро до работ на планината Јабланица, а потоа врти јужно до приклучокот на албанската граница.

Главните линии на трасата и клучните карактеристики се прикажани во продолжение:

Слика 3: Мапа на генералниот 400 kV коридор на далноводот; Битола 2 – Македонија / Алба граница

5 ЗОШТО Е ИЗБРАНА ОВАА ТРАСА?

Општо земено, оваа траса е избрана со цел, да се избегнат колку што е можно повеќе, чувствителните или заштитените подрачја, изградените подрачја и населените места по должината на трасата. Сепак, одредено преминување на заштитените области ќе биде потребно за сите алтернативни коридори.

Далноводна траса

Во рамките на студијата на изводливост (физибилити студијата) и ОВЖССА беа разгледани два стратешки коридори на далноводот. И двете алтернативни коридори за трасата беа проектирани за да се избегнат населените места.

Првата траса го заобикољува подрачјето во северниот дел на Охридското Езеро, а наместо тоа врти на југ од областа на Ресен кон границата со Албанија. Оваа траса потоа треба да поминува низ Националниот парк Галичица во Македонија, а потоа низ Националниот парк Преспа во Албанија. Подрачјето на Галичица е исто така класифицирано како „Смаргадно подрачје“ за заштита на природата, па има дополнителни меѓународна заштита. Оваа траса ќе поминува низ Националниот парк Галичица во должина од околу 11 км, а минува и низ централниот дел на паркот. Трасата исто така ќе поминува низ централниот дел на регионот кој неодамна се стекна со титула Преку/граничен биосферен резерват за сливот Охрид-Преспа на УНЕСКО (види дел 9 подолу за подетални информации).

Втората траса, која воедно е и избраната траса, повторно ги заобикољува населените места по должината на трасата, но поминува низ северниот дел на регионот на Охрид кој е дел од УНЕСКО, кој сега го вклучува прекуграничниот биосферен резерват (ПБР) во рамките на програмата на УНЕСКО, но само низ надворешниот „заштитен појас“, а не и низ централниот заштитен регион кој би бил засегнат со алтернативната траса. Оваа траса, исто така, ќе поминува покрај границите на подрачјето на предложениот Национален парк Јабланица, но само на маргините на подрачјето на паркот, во непосредна близина на предложените граници на паркот, со цел да се избегнат населените места. Ова не е од подрачје од суштински интерес за предложениот парк.

Поради тоа беше избрана трасата преку струшкиот регион до северниот дел на Охридското Езеро, бидејќи таа нуди најдобра опција во поглед на заштитените подрачја, целокупната чувствителност и избегнувањето на областите кои се од најголема вредност за зачувување.

Како што проектот напредува кон фазата на детален проект, ќе се оценуваат алтернативите за далноводната траса, во рамките на генералниот коридор, со цел да се осигури дека влијанијата кои се поврзани со откупот на земјиштето и тековната употреба на земјиштето бидат колку што е можно повеќе, сведени на минимум.

Локација на трафостаницата во охридскиот регион

Беа разгледани голем број на алтернативни локации за 400/110kV трафостаница во охридскиот регион. Ова е област во која имаше дополнителен развој на настаните, и тие се разгледани во Дел 7 од ова НТР.

6 КОИ СЕ ПРИДОБИВКИТЕ ОД ПРОЕКТОТ ЗА ЛОКАЛНОТО НАСЕЛЕНИЕ И ЕКОНОМИЈАТА?

Проектот ќе донесе придобивки за целиот регион на Јужен Балкан, ќе доведе до постабилно снабдување со електрична енергија и зголемување на можностите за обезбедување на извори на енергија во регионот, како и поттикнување и подобрување на меѓународниот пазар на енергија во регионот.

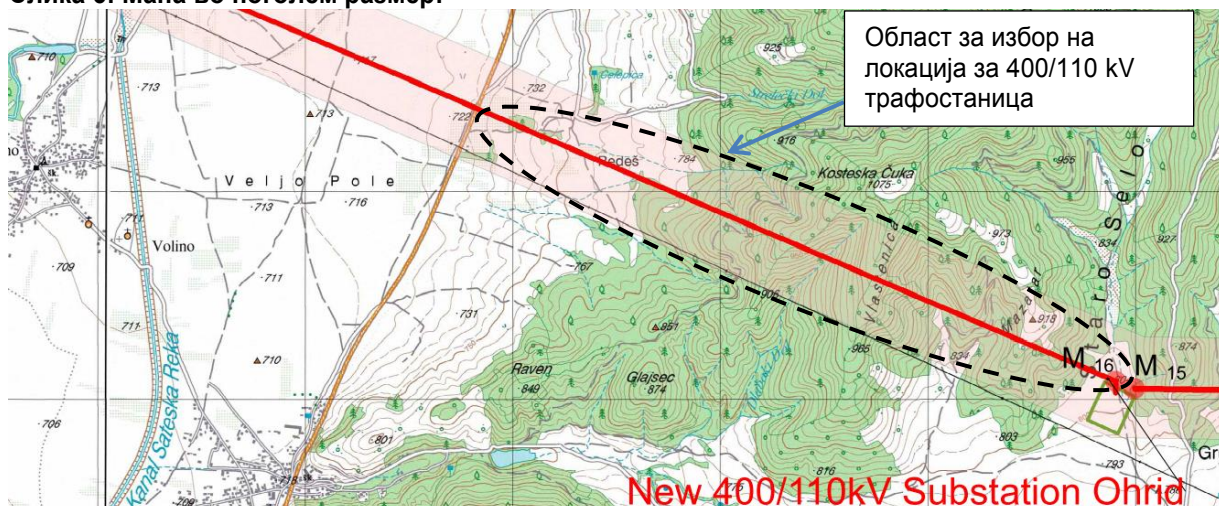
Во југо - западниот регион од преносната мрежа на Македонија дополнително ќе се обезбеди адекватно снабдување на електрична енергија на дистрибутивните потрошувачи во регионот во иднина, што ќе доведе до поголема стабилност и ќе овозможи понатамошен развој на овој регион, што е од значење за туризмот во Македонија и за намалување на прекините во напојувањето со електрична енергија.

Поконкретно, во текот на фазата на изградба на проектот ќе се создадат околу 270 работни места. Ќе бидат потребни вештини за широк спектар на градежни активности при што, онаму каде што е можно, ќе се даде приоритет на населението во подрачјето кое е засегнато од проектот. Одржувањето на далноводите ќе спаѓа во тековната одговорност за одржување на МЕПСО, а не е предвидено дека ќе бидат создадени значителен број на долгорочни работни места за активностите за одржување.

Слика 6: Мапа во поголем размер:

Микро локацијата на новата 400/110 kV трафостаница ќе биде дефинирана од консултантот/проектант, кој ќе ја изработи целата проектна документација во предходно обележаната област во рамките на коридорот од 400 kV далновод. Во ОВЖССА за локација на новата 400/110 kV трафостаница се смета локацијата "Старо Село", лоцирана 1 км северо-западно од селото Ливоишта. Покрај тоа, за избор на микро локацијата треба да се испитаат неколку други потенцијални локации во :

- Локација "Грунчојца", во близина на селото Ливоишта,
- Локација во близина на автопатот Кичево - Охрид, меѓу селата Мешеишта и Требеништа,
- Било кој друга локација предложена од страна на консултантот/проектант.

Во процесот на оптимизација на микро-локација на 400/110 kV трафостаница, консултантот / проектант треба да ги земе предвид следниве карактеристики:

- просторна распределба на потрошувачката на електрична енергија во регионот,
- расплет на постоечките и новите 110 kV далноводи кои треба да се приклучат во 400/110 kV трафостаница,
- избегнување на земјоделско земјиште и приватни имоти, како и обезбедување на услови дека потенцијалните влијанија врз околината се минимализирани, колку што е можно повеќе (визуелни влијанија и бучава, итн.)
- постојни пристапни патишта, сопственост на земјиштето, структурата на почвата и трошоците за ревитализација и изградба на пристапни патишта,

Акциониот план за животната средина и социјалните аспекти за проектот беше ажуриран во однос на новата алтернативна локација на трафостаницата, и потребно е да се спроведат понатамошни детални оценки, како општ дел од деталниот проект за овој дел од проектот. Ова вклучува:

- целосно разгледување на барањата за откуп на земјиште, вклучувајќи и разгледување на тековното користење на земјиштето за земјоделски цели и обезбедување на целосна и фер надомест;
- Потребата да се размисли за заштитна ограда за трафостаницата, како дел од целокупниот детален предел и оценка на визуелните влијанија на трафостаницата. Ова е најдобро да се заврши како дел од деталниот проект, бидејќи визуелизацијата на опциите за проектот може да се користи за намалување на целокупните влијанија врз пределот од развојните активности, како и за намалување на визуелните влијанија од клучните гледни точки;
- Испитување на спецификите во однос на еколошките аспекти и биодиверзитетот, ќе бидат превземени за на местото на под/станцијата. Детални специфики на планот за митигација ќе се разработата за да се намалат било какви влијанија на биодиверзитетот, и истите да се управуваат за веме на изградбата; и

- Новата алтернативна локација на трафостаницата ќе биде дополнително оценета во однос на влијанието кое би можела да го има на какви било ризици во однос на културното наследство. Целиот проект ќе користи процедура за „случајни пронајдоци“ за да се осигури дека со сите пронајдоци во текот на процесите на ископување, ќе се постапува соодветно.

Охридско-преспански преку-граничен биосферен резерват во рамките на програмата на УНЕСКО

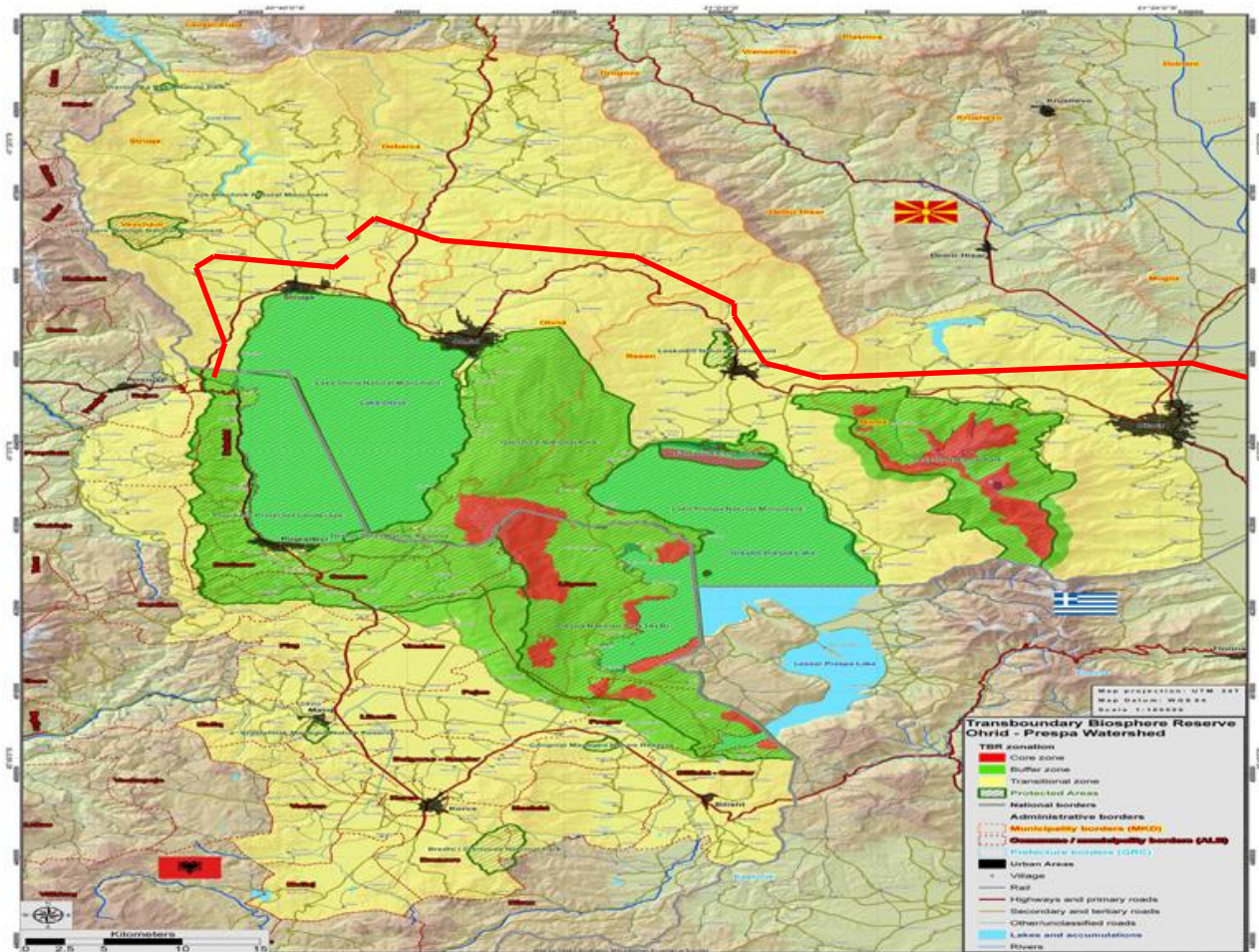
На 13 октомври 2014 година, УНЕСКО ја заврши постапката за прогласување на охридско-преспанскиот регион за дел од светската мрежа на биосферни резервати на УНЕСКО. Според нашите сознанија, активностите за прогласување на областа за дел од Светскиот биосферен резерват на УНЕСКО и се започнати во 1996 година.

Клучните детали за резерватот вклучуваат:

„Пределот на прекуграничниот биосферен резерват е балансирана комбинација на водните тела и околните планини кои се граничат со рамници на неговите надворешни граници. Со површина од 446.244 хектари и население од околу 455.000, тој го вклучува дел од Охридското Езеро и неговата околина во Република Македонија, кои се вклучени во списокот на светското наследство, како и дел од Охридското езеро во Албанија“.

На мапата подолу е прикажан степенот на протегање на означената област:

Слика 9: Светскиот биосферен резерват на УНЕСКО, охридско-преспански регион (црвената линија ја прикажува приближната траса на далноводот):

Означената област вклучува „Основна област“ (прикажано со црвено погоре), што од клучна вредност и заштитено подрачје, а околната е означена „заштитен појас“ и „предна зона“. Означената целокупна област вклучува дел од далноводната траса и областа за избор на локација на 400/110 kV трафостаницата во регионот на Охрид и Ресен. Сепак, далноводната траса и трафостаницата ќе поминуваат преку "предната зона", наместо во заштитената „основна област“.

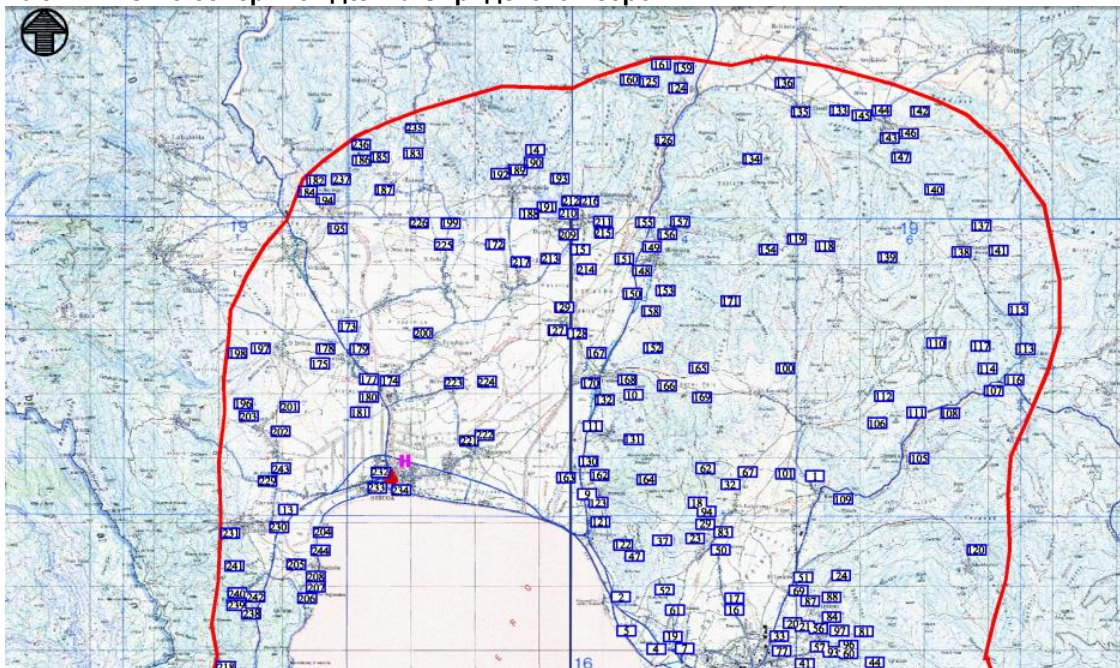

Светско наследство на УНЕСКО - Културно наследство

Проектната област вклучува и подрачје наведено во Светското наследство на УНЕСКО, со фокус околу Охридското Езеро, но, кое исто така, се протега на северниот дел на езерото и во рамките на трасата на коридор на далноводот и локацијата на трафостаницата во овој регион.

УНЕСКО има подготвено листа и мапа на познатите локации на културното наследство во северниот дел на Охридското Езеро, во подрачјето наведено од УНЕСКО.

Слика 10: Културно наследство и археолошки локалитети во подрачјето со туѓула Светско наследство на УНЕСКО во северниот дел на Охридското Езеро.

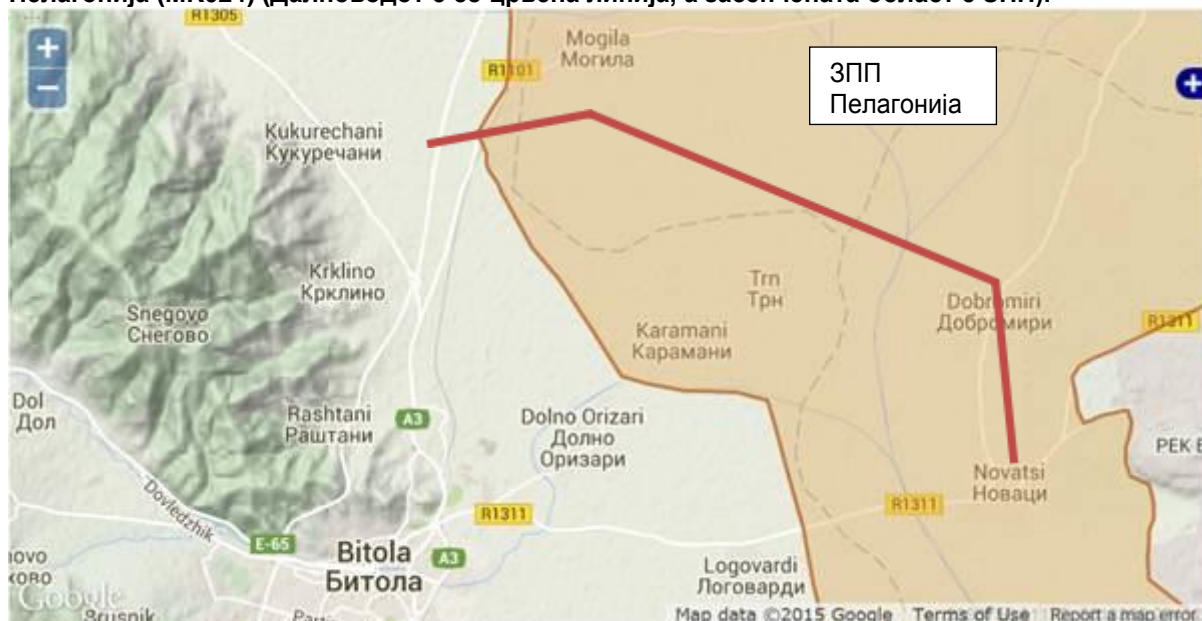

Затоа се предлагаат мерки за дополнително ублажување на влијанијата, надвор од „Процедурата за случајни пронајдоци“ опишани во ОВЖССА за проектот.

Назначување на Значајно подрачје за птица (ЗПП) - Пелагонија

Далноводот поминува преку ЗПП Пелагонија во близина на почетокот на далноводната траса во близина на трафостаницата Битола. Видете ја мапата подолу:

Слика 11: Приближна траса на коридорот на далноводот со почеток кај ТС Битола 2, преку ЗПП Пелагонија (МК024) (Далноводот е со црвена линија, а засенчената област е ЗПП).

Во ОВЖССА се наведени сите клучни видови од интерес во ЗПП Пелагонија и титулата вклучува класификација A1: "На оваа локација се наоѓаат видови кои се од глобален интерес за зачувување". Постојат голем број на видови кои се значајни за заштита во оваа област и се вклучени во Глобалната црвена листа на Меѓународната унија за зачувување на природата (IUCN), вклучувајќи ги модовраната (*Coracias garrulus*) и белоокатата ветрушка (*Falco naumanni*). Целосната листа на видови е содржана во ОВЖССА.

Некои од видовите на птици во оваа област, особено белоокатата ветрушка (*Falco naumanni*), се опишани како вид кој е изложен на ризик од далноводот. Поради тоа во ажурираниот Акционен план за животна средина и социјални аспекти се предложени дополнителни аранжмани за ублажување на влијанијата, кои ќе вклучуваат директен ангажман на специјалист за птици (орнитолог) во текот на проектирањето на далноводната траса во оваа област, со цел да се осигури дека се избегнати најчувствителните области. Исто така, ќе бидат вклучени дополнителни општи барања за проектирање, за поставување и групирање на столбовите и поставување на пријателски дивертери (пренасочувачи) за птици, на проводниците.

Секоја локација за столбовите ќе биде предмет на детално истражување на биодиверзитетот, како дел од мерките за ублажување на влијанијата утврдени во првичната ОВЖССА.

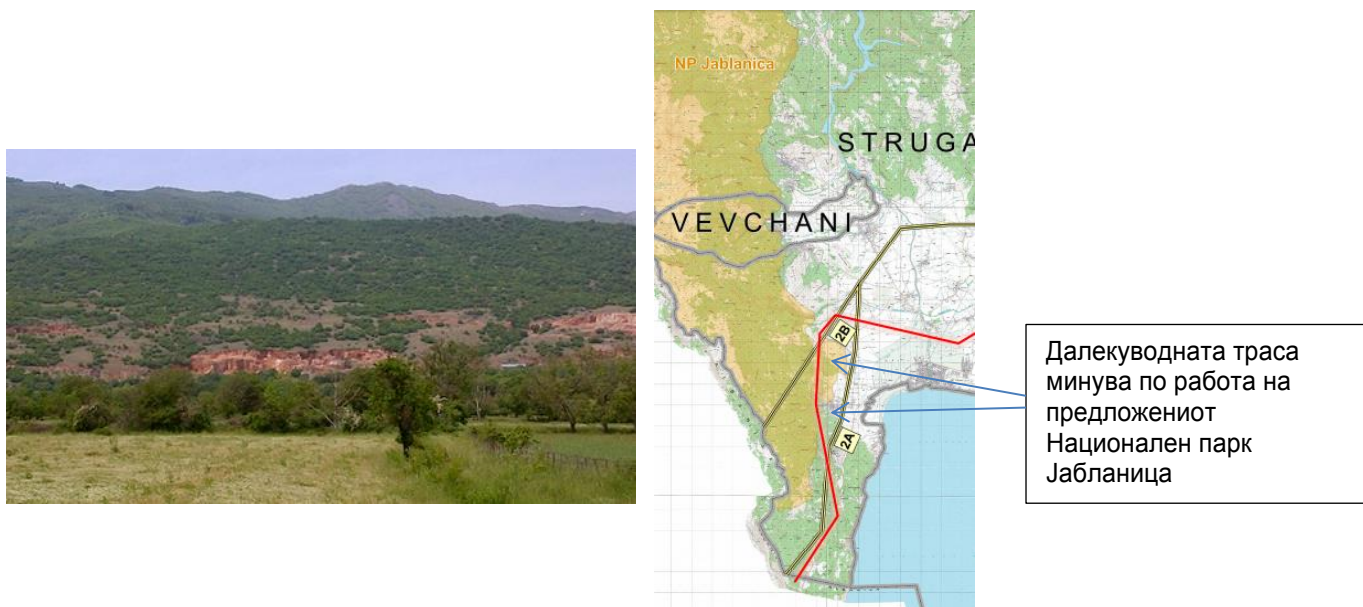
Предлог Национален Парк Јабланица.

Областа на планината Јабланица и понатаму останува „предложен национален парк“ и се уште не е определена како таква.

Областа на планината Јабланица е наведена како важна област за балканскиот рис (вклучен во црвената листа на IUCN како „критично загрозен вид“). Областа на планината Јабланица е една од само петте локации во фокусот за заштита на балканскиот рис на целиот Балкан.

Областа на предложениот Национален парк е значителна, и далноводот ќе минува само по граничната област, само онолку колку што ќе биде потребно за да се избегнат постојните населени места во оваа област. Трасата минува релативно блиску до човечката популација, што ќе биде клучен фактор за намалување на ризиците за заштита на рисот во оваа област која што во иднина може да добие обележје на национален парк.

Слика 12: Далноводна траса по периферијата на предложениот Национален Парк Јабланица, и слика на оваа област.

---

8 ПОТЕНЦИЈАЛНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ВЛИЈАНИЈА НА ПРОЕКТОТ

8.1 КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕ

Во однос на потребното земјиште за проектот, ќе биде потребно да се изврши откуп на земјиште за локациите на столбовите, за сите нови пристапни патишта кои што ќе бидат потребни (иако ќе биде дадена предност на користењето на постојните пристапни патишта секогаш кога тоа е можно), како и за новата трафостаница во охридскиот регион. Исто така, ќе бидат потребни локации за складирање/одлагање на столбовите и материјалите по должината на трасата на коридорот, при што е предвидено да има една површина за одлагање на секои 3-5 км, па оттука ќе има 20-25 времени локации за одлагање на материјали за време на изградбата.

Општото зафаќање на земјиште за локациите на столбовите изнесува околу 100 - 150м² иако за време на изградбата на столбовите ќе биде потребна површина од 1.000 м². Очекуваната големина на секоја од локациите за привремено складирање/одлагање изнесува околу 100м x 50м. Локациите за привремено складирање/одлагање на материјали ќе се користат за период од 12 до 18 месеци во текот на изградбата бидејќи водот ќе се гради во фази. За трафостаницата во охридскиот регион се очекува да бидат потребни околу 50.000 м² за вкупната локација на трафостаницата вклучувајќи ја и зоната на безбедно растојание. За надградбата на трафостаницата Битола не е потребно дополнително земјиште, бидејќи веќе има на располагање слободно далекуводно поле на самата локација. Исто така ќе треба да се одреди бројот на „локации со дигалки“ по должината на трасата, кои ќе се користат за дигање и поставување на проводниците на водовите меѓу столбовите. Овие „локации со дигалки“ ќе бидат привремени и за нив ќе биде потребна парцела од околу 6.000 м² за време на привременото користење за цели на изградба.

Во моментот, не е предвидено дека ќе биде потребно какво било преселување како резултат на проектот, бидејќи трасата на далноводот во коридорот на проектот може да осигури дека ќе се избегнат населените места. Ќе се задржи безбедносната заштитна зона, за да се осигури дека проводниците на водовите и столбовите се на безбедно растојание од сите населени места, со што ќе се избегне и какво било вознемирување кое е предизвикано од влијанија како што се бучава. Сепак, нема да има никакви други ограничувања во однос на користењето на земјиштето во рамките на оваа безбедносна заштитна зона, подрачјата ќе останат погодни за користење за земјоделски или други цели во подрачјата по должината на трасата на водот и безбедносната зона.

Со цел да се осигури фер и транспарентна компензација на сите сопственици и корисници на земјиштето за каква било загуба на земјиште или пристап до земјиштето, подготвена е Рамка за откуп на земјиште и надомест, во која што се детално утврдени барањата кои ќе треба да се следат при подготовката и спроведувањет на детален План за откуп на земјиште и надомест, кога ќе бидат познати точната траса и поврзаните барања за откуп на земјиште.

8.2 СОЦИЈАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ

Изградбата на проектот во регионот ќе донесе нови вработувања (се проценува, 270 нови работни места) на привремена основа во текот на изградбата, и може да доведе до договори за набавки од локални добавувачи за општи градежни материјали, како што се бетон и агрегати.

9 КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ОД ПРОЕКТОТ И КАКО ЌЕ СЕ УБЛАЖАТ?

Потенцијалните влијанија на проектот и клучните области на ублажување на влијанијата се дадени во продолжение:

Табела 1: Краток преглед на влијанијата врз животната средина и клучни мерки за ублажување

Еколошки ресурси	Преглед на влијанието	Преглед на мерките за ублажување
Клима и квалитет на воздухот	Ограничени можности за влијание, освен од прашина на многу локално ниво при градежните активности и само во текот на изградбата.	<p>Општите мерки за ублажување на влијанијата вклучуваат техники како што се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Навлажнување на патиштата и подрачјата за депонирање; • Контрола на брзината на пристапните патишта; • Сведување на областите со отворени ископи на минимум; • Повторно засејување на отворените површини за земјени работи; • Одржување на градежната машинерија; • Забрана за горење на материјали на самата локација; • Покривање на возилата кои превезуваат агрегати и почва; • Општо набљудување на нивото на прашина и подобрување на мерките за ублажување доколку дојде до појава на проблеми.
Бучава и вибрации	Единствениот извор на бучава и вибрации ќе биде од привремен карактер за време на изградбата или „брмчењето“ на ниска фреквенција од електричните водови во текот на работењето; овој извор на бучава нема потенцијал за влијание на растојание поголемо од 20 метри.	<ul style="list-style-type: none"> • Секогаш кога е тоа можно, на 50 метри од трасата на водот/локација на столбот нема да има станбени згради. • Ќе се спроведуваат општи мерки за ублажување на влијанијата според најдобрите практики и тоа: • Општи мерки за намалување на бучавата од опрема (на пр. придушувачи на пневматските алатки / акустични кукишта на компресорите и сл.) • При изградбата нема да се користат хеликоптери, или доколку се користат, тоа ќе биде со многу кратко времетраење (1 минута - 1 час). • Ограничување на периодите на работа. Во текот на ноќта или за викенд нема да се вршат градежни работи, освен ако не е конкретно претходно договорено со локалните власти и локалните жители. • Известување и ангажирање на сите жители во рамките на 200 метри од која било градежна локација. Во сите чувствителни области кои се поблиску до населени места ќе се врши мониторинг на бучавата.
Електромагнетн и полиња (ЕМП)		Клучна мерка за ублажување е дека коридорот ќе биде широк минимум 50-60 метри по должината на целата траса, и во оваа област нема постојано да престојуваат

Еколошки ресурси	Преглед на влијанието	Преглед на мерките за ублажување
		<p>луѓе (т.е. нема станбени згради во овој коридор). Сепак, нема да биде потребно ограничување на присуството на луѓето во областа под водот, на пример, за вршење на редовни земјоделски активности.</p> <p>На ова ниво, објавените информации покажуваат дека влијанието на ЕМП е незначително.</p> <p>Во однос на трафостаниците, ОВЖССА утврдува безбедносна зона од 50 до 100 метри околу периметарот на опремата на трафостаницата и на ова ниво, ризиците од изложеност на ЕМП исто така би биле незначителни.</p>
Хидрологија: Површински и подземни води	Постои можност за влијание врз водотеците, како резултат на градежните активности, главно поврзани со нарушувањето на земјиштето.	<p>Општите мерки за ублажување на влијанијата вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Столбовите ќе се поставуваат на најмалку 10 метри од брегот на водотеците на површинските води. • Избегнување на мочуришни површини онаму каде што е можно. • Избегнување на работа во влажни временски услови каде што е можно. • Избегнување на какво било излевање при изградбата. • Опрема за излевање, изградба на заштитен сид, контрола на излевање и чистење. • Нема да се работи во водотеците ниту опремата ќе преминува низ водотеците. • Обезбедување и сервисирање на преносни тоалети.
Управување со отпадни води	Единствени области на влијание се општо истекување на вода во текот на изградбата (види погоре), а потоа и испуштање на домашни отпадни води.	<ul style="list-style-type: none"> • Користење на преносни тоалети со договор за соодветно одржување. • Трафостаницата ќе има соодветни санитарни објекти.
Геологија и почви	Нема клучна област на влијанието, но потребно е да се воспостават контролни мерки кога се работи на падините.	<p>Клучните области за ублажување на влијанијата ги вклучуваат општите области опишани за хидрологија / седиментација и контрола на ерозијата.</p> <p>Дополнителните дефинирани мерки вклучуваат избегнување, секаде каде што е изводливо, на пресекување на пристапни патишта, на поостри падини. Онаму каде што тоа е неизбежно, осигурување дека стабилност на падината е одржана.</p>
Екосистеми и флора и фауна	Користењето на земјиштето во проектната област може да предизвика одредено локализирано влијание врз биодиверзитетот.	<p>Клучните мерки за ублажување на влијанијата вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обврска за спроведување на еколошки истражувања на конкретната локација за сите клучни локации на проектот, вклучувајќи ги столбовите и трафостаницата. • При проектирањето на столбовите за проектот да се користат „висечки проводници“ кои не се

Еколошки ресурси	Преглед на влијанието	Преглед на мерките за ублажување
	Користењето на надземни водови може да претставува дополнителна причина за судир на птици или струен удар. Сепак, со внимателни мерки за ублажување значително ќе се намали ова ниво на ризик.	<p>опасни за птиците.</p> <ul style="list-style-type: none"> • На локациите каде ќе се утврди дека постои опасност за птиците, да се постават дивертори за птици, кои треба да се утврдат по деталниот проект. • Општи мерки за заштита на природното живеалиште, како што се користење на постоечките пристапни патишта секаде каде што е изводливо, избегнување на пожари, забрана за лов и собирање на растенија, животни и јајца од птици (итн.), управување со ризиците од пушењето и враќање на локацијата во првобитната состојба. <p>За означени области со живеалишта или области каде што живеат заштитени видови:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обезбедување на квалификувано „следење“ во текот на изградбата, во било која чувствителна област. • Во чувствителните области нема да се поставуваат градежни кампови или машински паркови. • Нема да се врши складирање на отпад. • Внимателно чување на ископаната почва или откривка. • Санација на покривката со автохтони видови, онаму каде што е можно. • Одредени обврски за надомест на загубите на шуми со повторно садење - со обврска за подготовка на детален план во соработка со "Македонски шуми" (претпријатие за стопанисување со шуми во државна сопственост). • Избегнување на сечење на одредени видови кога е можно, особено на даб стежер (<i>Quercus robur</i>). • Избегнување на какви било градежни активности или расчистување за време на сезоната на парење на птиците, освен кога со истражувањето пред градежните активности било утврдено дека не се присутни птици кои се гнездат.
Геолошки опасности / Сеизмички	Општата област на проектот е сеизмички активна.	Техничкиот детален проект ќе ги земе предвид сеизмичките ризици во областа.
Управување со отпад	Во текот на изградбата ќе се генерираат отпадни материјали, главно отпад од ископување. Отпадот кој ќе се генерира во текот на работењето е	<p>Во однос на изградбата, клучна обврска за ублажување на влијанијата е да се осигури повторна употреба или рециклирање на ископаните материјали каде што е изводливо, особено на површинската почва, итн.</p> <p>Во однос на работењето, ќе се нагласи обезбедувањето на посебното отстранување на опасен отпад (масла и сл.).</p>

Еколошки ресурси	Преглед на влијанието	Преглед на мерките за ублажување
	незначителен.	
Културни ресурси	Влијанието врз културните ресурси се очекува да биде минимално, иако од претпазливост, треба да се преземат мерки за ублажување.	Трасата на далноводот ќе биде проектирана на начин со кој ќе се избегнат објекти кои се од културно значење, како што се цркви, џамии и други важни локации. Се утврдуваат мерки за ублажување за поддршка на археолошките работи и ископувања во случај на случајно откритие и консултирање на соодветните надлежни органи за поддршка.
Визуелни влијанија и предел	Поставувањето на далноводот и на новата трафостаница ќе биде дополнителен елемент од пределот и тоа може да има влијание. Важно е да има ефективни мерки за ублажување за да се намали целокупното влијание.	Дадени се општите препораки за ублажување на влијанијата кои треба да бидат земени предвид во фазата на подготовка на детален проект за проектот: Далновод: <ul style="list-style-type: none"> • Да се вклучи видливоста на столбовите во факторите за одлучување на конечната локација на столбот; • Да се овозможи максимално задржување на висината на вегетација, а притоа да се одржи потребното расчистување; • Сведување на минимум на ширината на пристапните патишта и патеки. • Нова 110:400 kV трафостаница: • „Максимално зголемување на степенот до кој објектот ќе се вклопи во околниот предел, прифатливо од заедницата и да е скриено од поглед“.
Откуп на земјиште	Процесите за откуп на земјиште треба да бидат во целосна согласност со Барањата за изведба на ЕБОР.	Потребно е да се подготви План за откуп на земјиште и надомест за управување со влијанијата поврзани со откупот на земјиштето во согласност со националното законодавство и барањата на ЕБОР.

10 КАКО ПРОЕКТОТ ЌЕ ОБЕЗБЕДИ ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ И СЛЕДЕЊЕ НА ВЛИЈАНИЈАТА?

МЕПСО има изработено Акционен план за управување и следење на животната средина и социјалните аспекти (АПУСЖССА) за проектот, кој ги содржи сите главни области за ублажување на влијанијата дефинирани погоре. Овој документ постојано се менува и ажурира. Понатаму, ќе бидат потребни детален проект и градежни изведувачи за целосно спроведување на барањата на ОВЖССА, на АПУСЖССА и АПЖССА, а ќе се спроведат и ревизии за да се осигури дека овие барања се спроведени во целост.

11 ПЛАН ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИТЕ СТРАНИ (ПВЗС)

Подготвен е План за вклучување на заинтересираните страни (ПВЗС) со цел идентификување на клучните заинтересирани страни и осигурување, онаму каде што е соодветно, дека тие се навремено информирани за потенцијалните влијанија од проектите. Во ПВЗС е исто така утврден формален механизам за поплаки што треба да го користат заинтересираните страни (внатрешни и надворешни) за постапување и решавање на жалби, проблеми, прашања и коментари. Тој ќе се ревидираат и ажурира на редовна основа. Доколку активностите се изменат или започнат нови активности во врска со вклучувањето на заинтересираните страни, ПВЗС ќе биде ажуриран. Исто така, планот повремено ќе се разгледува во текот на имплементацијата на проектот и ќе се ажурира согласно потребите. ПВЗС вклучува:

- барања за јавни консултации и за обелоденување информации;
- идентификување на заинтересираните страни и другите засегнати страни;
- преглед на претходни активности за вклучување;
- програма за вклучување на заинтересираните страни, вклучувајќи методи за вклучување и ресурси; и
- механизам за поплаки.

Заинтересирани страни можат да бидат поединци и организации кои можат да бидат директно или индиректно засегнати од проектот било на позитивен или на негативен начин, и кои сакаат да ги искажат своите ставови.

Исто така, подготвена е Рамка за откуп на земјиште и надомест која МЕПСО ќе ја користи за проектот. Овој документ ги поставува принципите за целосно надоместување на сите заинтересирани страни во однос на откупот, закупот и користењето на земјиштето, и содржи и рамка за целосна оценка на овие интереси и интеграцијата на потребните контроли, а може да вклучува и компензаторни мерки доколку е потребно.

12 ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ

Информациите за контакт за овој проект се дадени во продолжение:

Дирекција на МЕПСО Скопје АД МЕПСО, Скопје Весна Дрејовска ул. "Максим Горки" бр. 4, 1000 Скопје; Тел: 02 3149600 Факс : 02 3111 160 email: vesna.drejevaska@mepso.com.mk Веб страница: http://www.mepso.com.mk/en-us/Details.aspx?categoryID=230	
---	--

Примероци од Оценката на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти ќе биде јавно достапна на горенаведените адреси и се достапни на интернет на горенаведената веб адреса.